

Тања Крагујевић

О СУДБИНСКОМ, У РЕЦИ ПОВРАТКА

Драги пријатељи,

... свако има песму о нечему чему се враћа/У свом кратком или дугом животу... Стихови Стевана Раичковића из његове *Тисе*, данас за нас добијају нови и дубљи смисао. Јер Песник се, изнова, враћа Тиси.

И управо је његов дан, 5. јули, разлог више да још једном, песниковим оком, акварелима зеленог, у мрежи вода и врба, видимо Тису. Њене обале, Сенту... И једну, *песничку егзистенцију*.

Када би на путовањима, ма где, и ма куда, уз моје име био поменут мој родни град, Сента, спонтано би се отео са усана домаћина, пријатеља, писаца, усклик – *Тамо је рођен Стеван Раичковић!*

Како је лепа, за нас Сенћане, и дирљива, та омашка – нескривени осмех нашег поноса. Колико је пак у њој у исти мах и оне, нама драге, а са друге стране и беспоговорније збиље, о којој сведоче Раичковићеве успомене, приче, есеји, а најнепосредније - његове песме - што говоре, вазда, чак и када их деле временски распони настајања – о тој неизмењивој песниковој припадности.

Једној реци, једној, најистинитијој од свих – лирској судбини.

„Ово је кратка прича о мени“, пише у својим приповестима Раичковић, шездесетих. „Зовем се Стеван Раичковић и пре и после мога рођења моји родитељи су се стално селили с места на место, премештани са службом као и толики други учитељи. У једном од њих сам се и ја родио. ...Родно место не памтим, отишао сам из њега кад сам имао две године.(...) Од тада па до дана данашњег одвија се моје трагање за завичајем“ - додаје песник. “Уместо једног – пронашао сам многе. Један од њих је и Сента, крај Тисе.“

Једна линија на географској мапи, што означава реку, израстала је тако, временом, и поемом о Тиси, у линију судбине. „Живи мотив“, овог песника, који дише и као велика „тема-судбина“ и има „свој сопствени готово независни живот, своју генезу: младост и старење“.

Овај *крвоток аутобиографске лирике*, поетски роман у пет поглавља, који као да се не завршава, огледало је које не осликава само песника, његова спокојства и немире, већ и време којим протиче, које нас мења, учи губицима, опасностима, окукама, поплавама, преокретима, од којих гину данас, нестају, ваздух, птице, вода, рибе, маховина. Готово пророчанска, његова је „Тиса“. Огледало нове епохе, која чисто сребро воде, сред нафтних и других мрља, претвара у лажно злато, варљиву валуту опстанка.

Има нечег судбинског, записао је песник, што је ова поема, дуго припремана, нашла свог издавача под именом и кровом „Тиског цвета“.

Има нечег судбинског у томе што нам је песник једну тачку на географској карти севера Војводине, једно од бројних места у сеобама своје породице, Сенту, својим записима оживео као град свог првог сазнања писма,

књижевности, поезије, склапајући у сећањима, „као комадиће огледала“, све што је као тајновита нит, из најранијег доба, суделовало у томе да и сам постане песник.

Јер „На почетку заборављен беше Кирјаковић”...бележи о својим младим годинама, откривајући, напоредо са открићем света, у овом чаровитом окриљу, и име сенћанског поете, првог за кога је икада сазнао, под енигматичном копреном и звањем Песника, о коме и данас, у овом равничарском граду уздигнуте линије књижевне прошлости и трајања – тако мало знамо – а чију је песму „Ноћ у парку“, уз друга нова песничка имена свог времена, објавила знаменита антологија Симе Пандуровића у часопису „Мисао“, 1925.

Има дакле нечег уистину судбинског у томе што је велики Раичковић, у дечачком добу, управо у Сенти, уз лик једног песника, у чију је појаву био загладан, и уз његову песму, коју је у раним студенским данима читао, открио за себе, и у себи самом, ту нуминозну мелодију песништва, чији ће поклоник постати, а сваким исписаним словом, као непобедивом нотом у каменој тишини, означити своје јединствено место, међу најужорнијима, у нашем песништву.

Има неке судбинске правде, што нам данас, на дан свог рођења, пристиже Песник, и што можемо да уз његове најближе, уз пријатеље и поштоваоце, ту где су текле његове „босоноге улице“, а Тиса га дочекивала са „два топла длана“, међу житељима Сенте, уз сећање на њене великане, обележити његов *завичајни боравак*.

Ту, где су сада један академик, један Стеван, уз другог, а велики лиричар на домаку својих обала, кестенових алеја и шумора Златне греде.

Има неке судбинске правде што се песник данас враћа својој реци повратка.

Што се у овом часу, заједно, сећамо његових „Лета на Тиси“...

Сента, 5. јули 2015.

ЛЕТА НА ТИСИ

Под белим друмом тече низина:
Враћам се на Тису после рата.
Очи ми још мутне од паљевина
Траже зелени мир папрата.

Још стоји стара врбова шума
Што пружа руке у мутну Тису.
И чун ме чека на крају друма,
А дани детињства - прохујали су.

Ту смо се скидали испод дрвећа,
У модром жбуњу одеда крили:
И тако, већ у касна пролећа,
По обалама вихорили.

И дуго славили једног лета
Први пут реку препливану
Бацањем у вис ђачких качкета
Над жуту Тису, зашаптану.

У облаку прашине дође јули,
Сунце пробија и гнезда сврака,
А чамац напуштен, пулутрули,
Заплива с нама кроз хлад врбака.

Лишће се у грању сутоном жари,
Далеко у води весло пљуска:
На ширној Тиси голи сплавари
Тону у сумрак кроз шибља уска.

Легну у врбе воде надошле.
Прелети гране вечерње јато.
Ко да су преко нас звезде прошле
Путује у бескрај ноћно злато.

И јесен надође кроз шљиваре.
Падају лишћа ... а дани мајски,
Сунчања, песак и запаре –
Прођоше водом ко чун рибарски.

Лето је мајка сиробаха.
За њим надођу мутне кише
И многи другови сред снежног праха
Са нама нису били више.

У снегу смо сањали опет лета
На реци, боса, без обуће,
Жута ко лати сунцокрета
И далека од ниске куће...

У реку пониру зраке задње.
Бели се месец пун ко виме.
На Тиси подижу чудне градње
Да горе лета и усред зиме.

Сутоњем Тиса тајне преде.
Минула лета шуме из грана.
Још увек машу две врбе бледе
Као два бела, далека длана.

(Нулти циклус, Тиски цвет, Нови Сад, 1998)